

Χαιρετισμός του Σεβασμιωτάτου Αρχιεπισκόπου Σινά, Φαράν και Ραιθώ κ.κ. Λαμριανού



Κάθε χρονιά, στο κατώφλι του νέου έτους, στο κατώφλι δηλαδή του μέλλοντος, ο άνθρωπος στέκεται με ανάμεικτα αισθήματα. Συνήθως, φορτώνουμε στο χρόνο που φεύγει την ευθύνη για όσα μας πόνεσαν, για όσα δεν πετύχαμε, για ό,τι κουβαλάμε σαν βάρος. Και ανοιγόμαστε στη νέα χρονιά με ελπίδες για κάτι το καλύτερο.

Συγχρόνως όμως, λειτουργούμε και αντίστροφα. Μπορεί να γυρίζουμε τις πλάτες στο άμεσο

παρελθόν, να ξορκίζουμε τη χρονιά που πέρασε, όμως αναπολούμε τις προηγούμενες απ' αυτή. Και τις νοσταλγούμε τόσο περισσότερο, όσο απομακρύνονται από το σήμερα και προσεγγίζουν τα χρόνια της παιδικής και νεανικής μας ηλικίας.

Κάθε φέτος και χειρότερα; Η κάθε φέτος και καλύτερα; Στην πραγματικότητα τίποτε από τα δύο. Στην υγιή μας επιδίωξη για ευτυχία, φιλτράρουμε το παρελθόν και κρατούμε στην ψυχή μας κυρίως τις στιγμές ευτυχίας που γνωρίσαμε, αφήνοντας κάθε τι άλλο να κατακάσει χωρίς να του δίνουμε σημασία. Συμπυκνώνουμε το παρελθόν μας σε στιγμές και καταστάσεις (εύκολες ή δύσκολες) γεμάτες νόημα, και η σύγκρισή τους με τη ρουτίνα κάθε καθημερινότητας είναι συντριπτική για την τελευταία. Από τους αναγνώστες του «Κάδμου», για παράδειγμα, ποιος θυμάται τα άγχη των διαγωνισμάτων, την γκρίνια του προηγουμένου ξυπνήματος, τη λύπη στο τέλος των διακοπών; Και ποιος ξεχνάει την άδολη παιδική και εφηβική σχολική συντροφιά, της εκδρομής, τη ζωή της Αμπετείου;

Το παρελθόν έχει περάσει. Το μέλλον δεν έχει έρθει. Και το παρόν είναι μια τόσο σύντομη στιγμή ανάμεσα σ' αυτά τα δύο, που σχεδόν δεν προλαβαίνει να γίνει δική μας και φεύγει. Το παρελθόν είναι η προίκα μας, τα πολύτιμα –και ενδεχομένως αναντικατάστατα– εφόδιά μας. Το μέλλον είναι η ανάσα και η ελπίδα μας. Το παρόν μας, ο τρόπος που το προσεγγίζουμε και το ζούμε, είναι εκείνο που διασώζει το παρελθόν μας, και που κάνει το μέλλον δικό μας. Το παρόν μας ανήκει. Και μας δίνεται σαν δώρο από το Θεό.

«Οι ώρες παρέρχονται και θα δώσουμε λόγο» έγραφε σε ένα δημόσιο ρολόγι του Λονδίνου. Πράγματι, θα δώσουμε λόγο στον Θεό, στην κοινωνία και στους περί ημάς για το χάσιμο του χρόνου, όχι μόνο με την υλική έννοια ότι «ο χρόνος είναι χρήμα», αλλά και με την υπερβατική του χρόνου διάσταση, γιατί ο ορθά αξιοποιούμενος χρόνος καλλιεργεί το πνεύμα και ανεβάζει στον ουρανό, και πραγματώνει τον μεγάλο και αληθινό σκοπό της ζωής, που είναι η εν Χριστώ τελείωσις. Ευχόμαστε στους αναγνώστες του «Κάδμου» και όλους τους αποφοίτους της Αμπετείου, η νέα χρονιά να είναι γεμάτη από στιγμές πνευματικές και «παροντικές», στιγμές που θα τις ζούμε, που δεν θα τις αφήνουμε να χάνονται. Που θα τις δεχόμαστε σαν πραγματικά δώρα του Θεού και θα τις αντιπροσφέρουμε στο μέτρο του δυνατού, με το να τις μοιραζόμαστε με τους γύρω μας, με πράξεις αγάπης και κοινωνικής προσφοράς. Καλή κι ευλογημένη η Νέα Χρονιά, με υγεία και ευτυχία.

† Ο Αρχιεπίσκοπος Σινά Λαμριανός
Διευθυντής της Αμπετείου Σχολής
και Πρόεδρος της Εφορίας της Αμπετείου Σχολής

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΖΕΡΕΦΟΣ
Καθηγητής Εθνικού και
Καποδιστριακού Πανεπιστημίου
Αθηνών.

5-7

«Ο ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΣ»
Η γένεση και η εξέλιξη του
άρθρου του εκπ/κού Γιώργου
Βλάχου

8-11

ΣΠΑΣΜΕΝΟΙ ΚΡΙΚΟΙ
Διήγημα του καθ. Γρ.
Παπαφωτίου

12-13

1^Ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

14-15

ΣΧΟΛΙΑΖΟΥΜΕ...
Του Γρ. Παπαφωτίου

16

ΚΟΠΗ ΒΑΣΙΛΟΠΙΤΑΣ ΤΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΜΠΕΤΕΙΟΥ
ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΑΣ
Σάββατο 17 Ιανουαρίου 2009 στο
ξενοδοχείο HILTON

18-19

ΑΜΠΕΤΕΙΟΣ ΣΗΜΕΡΑ...
Γεγονότα και εκδηλώσεις της
Αμπετείου Σχολής Καίρου

22-26

ΧΟΡΗΓΟΣΚΑΛΑ
(Γκρεμισμένες γυναίκες)
Του Σταύρου Καλυβιώτη

29-31

Εδώ Αμπετείοις...
Εκθέσεις και ποιήματα μαθητών
της Αμπετείου Σχολής τη
δεκαετία του '70

34-37

ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ
Εκδηλώσεις και ανακοινώσεις
του Συλλόγου Αμπετεϊανών
Αθήνας

40-44

Κ Τριμηνιαίο Περιοδικό του Συλλόγου Αμπετείου Σχολής

Εκδότης : Νικόλας Βαδής
Πρόεδρος Συλλόγου Αμπετείου Σχολής
Καλλιτεχνικός Διευθυντής: Ατεφ Νάχλα

Αρχισυντάκτης: Γρηγόριος Παπαφωτίου

Επιμέλεια: Νικόλας Βαδής, Σμάρω Βογιατζή

Κάδμος

Χαιρετισμός του Νικόλα Βαδή Προέδρου του Συλλόγου Αμπετείου Σχολής



Με την είσοδο στη νέα χρονιά, θα ήθελα να μεταφέρω σε όλους τους αγαπητούς αναγνώστες του «Κάδμου» τις θερμές ευχές μας για υγεία, ευτυχία και επιτυχία, προσωπική οικογενειακή, επαγγελματική. Να κρατήσουμε από το χρόνο που πέρασε όσα αξίζει να θυμόμαστε, και με τα διδάγματα και την πείρα του παρελθόντος να συνεχίσουμε να αγωνιζόμαστε στο 2009, για ένα καλύτερο μέλλον για τα παιδιά μας, για την κοινωνία, για την πατρίδα μας. Οι Αμπετειανοί, όπου κι αν βρισκόμαστε, κουβαλάμε το δυναμισμό του Αιγυπτιώτη, που καλλιεργήθηκε, πήρε εφόδια για τη ζωή, έμαθε να ζει και να προκόβει, άσχετα αν οι συνθήκες γύρω αλλάζουν και προβληματίζουν. Με τον ίδιο αυτό δυναμισμό, ας παραμείνουμε και φέτος ενωμένοι, στηρίζοντας ο ένας τον άλλο, βελτιώνοντας συνέχεια με προτάσεις μας την επικοινωνία και τις κοινές μας προσπάθειες.

Καλή χρονιά κι ευτυχισμένη!

Νικόλας Βαδής
Πρόεδρος Συλλόγου Αμπετείου Σχολής

ΤΟ ΠΡΩΤΟ «ΟΧΙ»- ΤΑ ΠΑΝΩ ... ΚΑΤΩ...

Σαν κεραυνός εν αιθρία έλαμψε το πρώτο «ΟΧΙ» του αιγυπτιώτη λαού σε θέμα άκρως ενδιαφέρον και πολύτιμο για την παρούσα κατάσταση στην παιδεία και τα σχολεία της αλλοδαπής. Έχω γράψει ξανά για κάποια «επανάσταση» που χρειαζόμαστε οι ομογενείς σε ηχηρό μήνυμα ανατροπής σε πλαίσιο: τα πάνω... κάτω.

Επί του θέματος έχω αναφερθεί σε άλλα μου άρθρα, υπό τη μορφή προσδοκίας, ελπίδας, οράματος. Η κατάσταση όμως χειροτερεύει και τα σχολεία της αλλοδαπής μικραίνουν σε αριθμό και το ένα μετά το άλλο κλείνουν. Εμείς με όλο το σεβασμό και φιλία, καθημερινότητα και προφίλ, Έτσι, το πρόβλημα της διάλυσης δε θα λύσουμε.

Στα δικά μας τώρα, ύστερα από την ακραία εισαγωγή.

Παλαιά το Κάιρο και η Αλεξάνδρεια διατήρησαν σαν πρότυπα οικοτροφεία και ορφανοτροφεία. Επομένως δεν είναι για κάτι καινούργιο που θα μιλήσω. Τότε που λειτουργούσαν αυτά δεν υπήρχε κανένας κίνδυνος για την εξαφάνιση της παροικίας. Είχαν την καλύτερη φήμη και λειτουργούσαν άψογα. ΕΑΝ αυτό γίνει τώρα που απελπισμένα το χρειάζεται η παροικία τότε το πλοίο δεν βυθίζεται. Το ΟΧΙ, αυτό επισημαίνει και επαυξάνεται, όταν εδώ και τρία χρόνια ερευνάται από μένα προσωπικά. Ελπίζω μελλοντικά να επιτευχθεί το θαύμα της

ΕΠΑΝΔΡΩΣΗΣ των ελληνικών σχολείων της αλλοδαπής ΕΑΝ βέβαια σκύψουν πάνω από αυτό το θέμα οι αρμόδιοι ΑΡΧΟΝΤΕΣ του απόδημου ελληνισμού που ακούνε στο όνομα ΣΑΕ. Το ζήτημα είναι ολοκληρωτικά δικό τους, εάν ληφθεί υπόψη ότι η ελληνική γλώσσα πρέπει να ομιλείται πρώτα από τα παιδιά και μετά από τους «κλωνοποιημένους» Έλληνες μετανάστες και μη.

Προς το παρόν η πρώτη μας ΚΙΝΗΣΗ είναι να φροντίσουμε για την ανακαίνιση- αναπαλαίωση ορισμένων κτιριακών συγκροτημάτων σε ξενώνες πλήρεις για τη στέγαση των μαθητών. Τα άλλα θα έρθουν μόνα τους αυτεπάγγελα, με δαπάνες αυτοχρηματοδοτούμενες και όχι μόνο και με κάποιο έσοδο για το ταμείο της Παροικίας. Καλή και δεκτή η καθημερινότητα, αλλά η αναβίωση του ελληνισμού είναι ΚΑΛΥΤΕΡΗ αν όχι η ΚΑΛΛΙΣΤΗ των προσπαθειών μας. Γένοιτο.

Να κλείσω με το δεύτερο μέρος του τίτλου του άρθρου αυτού για ένα ξεκίνημα η περιουσία του ομογενειακού ούτε πωλείται ούτε ενοικιάζεται. Συντηρείται και επενδύεται με αποδέκτη συγκεκριμένο- τον ομογενή μετανάστη- κάτι, που μέχρι σήμερα δεν έχει ΠΟΤΕ γίνει. Το καμπανάκι έκρουσε...

Γ.Π.

ΧΡΗΣΤΟΣ Σ. ΖΕΡΕΦΟΣ

Καθηγητής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

&

Πρόεδρος του ΔΣ του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών

Συνοπτικά βιογραφικά στοιχεία Χρήστου Ζερεφού



Ο Χρήστος Ζερεφός γεννήθηκε στο Κάιρο της Αιγύπτου το 1943 και σπούδασε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών όπου έκανε προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές στη Φυσική και στη Μετεωρολογία και απέκτησε τον τίτλο του Διδάκτορα των Φυσικών Επιστημών το 1973.

Μεταδιδακτορικές σπουδές και έρευνα πραγματοποίησε στο

Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, στο Εθνικό Κέντρο Ατμοσφαιρικών Ερευνών των ΗΠΑ και στο Κέντρον Ερευνής Φυσικής της Ατμοσφαιράς και Κλιματολογίας της Ακαδημίας Αθηνών κατά την περίοδο 1973-1979. Το 1979 εξελέγη Έκτακτος Καθηγητής επί τριετή θητεία στην Έδρα Φυσικής της Ατμοσφαιράς της Φυσικομαθηματικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Το 1983 εξελέγη παμψηφεί Καθηγητής στο Τμήμα Φυσικής του ιδίου Πανεπιστημίου και το 2002 μετεκλήθη παμψηφεί ως Καθηγητής της Φυσικής της Ατμοσφαιράς στο Τμήμα Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Το 2005 το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας και Τεχνολογίας τον κατέταξε πρώτο για τη θέση του Προέδρου του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών.

Έχει εκλεγεί κατ' επανάληψη μέλος του Συμβουλίου Εμπειρογνομόνων της Εκτελεστικής Επιτροπής Ατμοσφαιρικών

Επιστημών του Παγκόσμιου Μετεωρολογικού Οργανισμού του ΟΗΕ, καθώς και άλλων διεθνών επιστημονικών Επιτροπών σχετικών με θέματα όζοντος και υπεριώδους ηλιακής ακτινοβολίας, συμπεριλαμβανομένου του Συμβουλίου των Εμπειρογνομόνων για τη Στρατόσφαιρα και την Υπεριώδη Ηλιακή Ακτινοβολία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Επιστημονικής Επιτροπής αναθεωρήσεων του Πρωτοκόλλου του Μόντρεαλ του Παγκόσμιου Μετεωρολογικού Οργανισμού. Έχει διατελέσει Μέλος της Ομάδας Στρατηγικής για το Περιβάλλον της Επιστημονικής Συμβουλευτικής Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Ακαδημιών (EASAC) ως εκπρόσωπος της Ακαδημίας Αθηνών. Επίσης, έχει διατελέσει Μέλος της Ανωτάτης Συμβουλευτικής Επιτροπής της Διεύθυνσης Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και είναι Πρόεδρος του Τομεακού Επιστημονικού Συμβουλίου (ΤΕΣ) Περιβάλλοντος και Ήπιων Μορφών Ενέργειας του Εθνικού Συμβουλίου Έρευνας και Τεχνολογίας (ΕΣΕΤ), στο οποίο ήταν και παραμένει Μέλος από το 2003. Είναι Μέλος διαφόρων Επιστημονικών Εταιριών και Επιτροπών, μεταξύ των οποίων το Institute of Physics και ισόβιο Μέλος της Αμερικανικής Γεωφυσικής Ένωσης.

Το συνολικό δημοσιευμένο έργο του είναι περίπου 500 εργασίες σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά και Πρακτικά Διεθνών Συνεδρίων. Η πλειονοψηφία των δημοσιεύσεών του είναι στα επιστημονικά περιοδικά κύρους: *Journal of Geophysical Research*, *Geophysical Research Letters*, *Atmospheric Environment*, *Nature*, *Science* και *Atmospheric Chemistry and Physics*. Το έργο του έχει αναγνωρισθεί από τη διεθνή επιστημονική κοινότητα με περισσότερες

από 3.500 ετεροαναφορές.

Έχει εκδόσει τρία Πανεπιστημιακά Συγγράμματα (ΑΠΘ και Ανοικτό Πανεπιστήμιο Πατρών) και είναι συνεκδότης σε τρία Συγγράμματα των εκδοτικών οίκων **Reidel**, **Springer-Verlag** και **Kluwer**. Έχει επιβλέψει ή επιβλέπει 52 Μεταπτυχιακές διπλωματικές εργασίες και 25 Διδακτορικές διατριβές.

Ο καθηγητής Χ. Ζερεφός έχει συντονίσει ή συμμετάσχει σε 50 διεθνή ανταγωνιστικά ερευνητικά προγράμματα, τα οποία χρηματοδοτήθηκαν από Διεθνείς Οργανισμούς (Ευρωπαϊκή Ένωση, NASA, WMO κ.α.). Επίσης έχει συντονίσει ή συμμετάσχει σε σημαντικό αριθμό ερευνητικών προγραμμάτων με εθνική χρηματοδότηση. Το σύνολο όλων των χρηματοδοτήσεων υπερβαίνει τα 7 εκατομμύρια ευρώ και σε αυτά έχουν απασχοληθεί περίπου 30 νέοι επιστήμονες κατά την παρελθούσα εικοσαετία.

Το 1979 τιμήθηκε με το **Εμπειρικό Βραβείο** ενώ το 1981 η Ακαδημία Αθηνών του απένειμε τον τίτλο του **“Επιστημονικού Συνεργάτου του Κέντρου Ερεύνης Φυσικής της Ατμοσφαιράς και Κλιματολογίας της Ακαδημίας Αθηνών”**.

Τα έτη 1995 και 1998 του απενεμήθη **“Εύφημος Μνεία από το Πρόγραμμα Περιβάλλοντος του ΟΗΕ”** (UNEP) για τη συμβολή του στις επιστημονικές εκτιμήσεις σχετικά με την κατάσταση του στρώματος του όζοντος που οδήγησαν στις αναθεωρήσεις του Πρωτοκόλλου του Μόντρεαλ.

Στις 16 Σεπτεμβρίου 1997, στο Μόντρεαλ του Καναδά, τιμήθηκε με το **Παγκόσμιο Βραβείο Όζοντος** του Προγράμματος Περιβάλλοντος του ΟΗΕ για τη συνολική επιστημονική του προσφορά στην προστασία του στρώματος του όζοντος. Η απονομή έγινε στο Μόντρεαλ με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 10 χρόνων από την υπογραφή του Πρωτοκόλλου του Μόντρεαλ.

Το 1997 εξελέγη παμψηφεί **Πρόεδρος της Βαλκανικής Ενώσεως Φυσικών**, επανεκλεγείς επίσης παμψηφεί το έτος 2000. Επίσης, έχει διατελέσει **Μέλος της**

Εκτελεστικής Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ενώσεως Φυσικών (2000).

Το 1998 η Αμερικανική Γεωφυσική Ένωση τον τίμησε με το βραβείο **“Editor’s Citation for Excellence in Refereeing”** στη Βοστώνη των ΗΠΑ.

Το 1998 έτος εξελέγη **Μέλος της Νορβηγικής Ακαδημίας Επιστημών και Γραμμάτων** στο Οσλο της Νορβηγίας.

Τον Αύγουστο του 2000 εξελέγη παμψηφεί **Γραμματέας της Διεθνούς Επιτροπής Όζοντος**, επανεκλεγείς στη θέση αυτή επίσης παμψηφεί το έτος 2004.

Τον Αύγουστο του 2006 του απενεμήθη το **Βραβείο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως Φυσικών και της Βαλκανικής Ενώσεως Φυσικών** στην Κωνσταντινούπολη ενώ στο παρελθόν έχει τιμηθεί και από την Ελληνική και από την Τουρκική Ένωση Φυσικών.

Το Δεκέμβριο του 2006 εξελέγη **Τακτικό Μέλος της Ακαδημίας Αθηνών**.

Τον Απρίλιο του 2007 του απενεμήθη η διάκριση του **Άρχοντος Μεγάλου Διδασκάλου του Πατριαρχείου της Αλεξανδρείας** από τον Πάπα και Πατριάρχη της Μεγάλης Πόλεως της Αλεξανδρείας και Πάσης Αφρικής κ.κ. Θεόδωρο Β’.

Τον Ιανουάριο και τον Απρίλιο του 2008 έλαβε από το Πρόγραμμα Περιβάλλοντος του ΟΗΕ (UNEP) και τη Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC) **Τιμητική Διάκριση** για τη συμβολή του στις επιστημονικές εκθέσεις της IPCC, η οποία τιμήθηκε, εξ ημισείας με τον τ. Αντιπρόεδρο των ΗΠΑ Al Gore, με το **Βραβείο Nobel Ειρήνης 2007**.

Τον Ιούνιο του 2008 εξελέγη **Μέλος της Academia Europaea** (Ηνωμένο Βασίλειο).

Τον Ιούνιο του 2008 τιμήθηκε με **Εύφημο Μνεία** από τη Ρωσική Ακαδημία των Επιστημών της Φύσης (Μόσχα, Ρωσία).

Τον Ιούλιο του 2008 εξελέγη **Μέλος της International Academy of Astronautics** (Παρίσι, Γαλλία).

Τον Ιούλιο του 2008 εξελέγη **Πρόεδρος της Διεθνούς Επιτροπής Όζοντος της IAMS**

του ICSU.

Έχει διατελέσει ή διατελεί:

Διευθυντής του Ερευνητικού Κέντρου Φυσικής της Ατμοσφαιρας και Κλιματολογίας της Ακαδημίας Αθηνών (1979).

Καθηγητής στο Τμήμα Φυσικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (1979-2002).

Διευθυντής του Εργαστηρίου Φυσικής της Ατμόσφαιρας του Τμήματος Φυσικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, (1981-2002).

Επισκέπτης Καθηγητής του Boston University και του University of Minnesota (1983 και 1985 αντίστοιχα) και Συνεργάτης Καθηγητής του Τμήματος Γεωφυσικής του Πανεπιστημίου του Oslo (από το 1995 έως σήμερα).

Διευθυντής του Τομέα Εφαρμοσμένης Φυσικής και Φυσικής του Περιβάλλοντος του Τμήματος Φυσικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (1984-1985).

Διευθυντής του Παγκόσμιου Κέντρου Χαρτογράφησης Οζοντος του Παγκόσμιου Μετεωρολογικού Οργανισμού του ΟΗΕ (από το 1992 μέχρι σήμερα).

Διευθυντής του Βαλκανικού Ινστιτούτου Περιβαλλοντικής Έρευνας και Ανάπτυξης, BERDI της Βαλκανικής Ένωσης Φυσικών (1992-2002).

Διευθυντής του Μεταπτυχιακού Προγράμματος στη «Φυσική του Περιβάλλοντος» του ΑΠΘ κατά τη δεκαετία 1992-2002.

Καθηγητής στο Τμήμα Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (από το ακαδημαϊκό έτος 2002/03).

Διευθυντής του Εργαστηρίου

Ατμοσφαιρικού Περιβάλλοντος του Ιδρύματος Ιατροβιολογικών Ερευνών της Ακαδημίας Αθηνών (από το 2003).

Διευθυντής και Πρόεδρος του ΔΣ του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών (από το 2005).

Επίσης, έχει διατελέσει Ειδικός Γραμματέας Περιβάλλοντος στο ΥΠΕΧΩΔΕ (1989), Αντιπρόεδρος του Μαριολοπουλείου-Καναγκινείου Ιδρύματος Επιστημών Περιβάλλοντος (1994-2004) και Πρόεδρος από το 2004 κ.α.

Τα τελευταία 30 χρόνια ο Χρήστος Ζερεφός έχει ιδρύσει ή συν-ιδρύσει από το μηδέν τα εξής Ερευνητικά Κέντρα:

Το Κέντρον Ερέυνης Φυσικής της Ατμοσφαιρας και Κλιματολογίας της Ακαδημίας Αθηνών (υπό την εποπτεία του αιμνήστου Ακαδημαϊκού Η. Μαριολόπουλου, 1978).

Το Εργαστήριο Φυσικής της Ατμοσφαιρας του Τμήματος Φυσικής του ΑΠΘ (1981).

Το Παγκόσμιο Κέντρο Χαρτογράφησης Οζοντος του Παγκόσμιου Μετεωρολογικού Οργανισμού του ΟΗΕ (1991).

Το Βαλκανικό Ινστιτούτο Περιβάλλοντος της Βαλκανικής Ενώσεως Φυσικών (1992).

Το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα στη «Φυσική του Περιβάλλοντος» του ΑΠΘ (1991).

Το Εργαστήριο Ατμοσφαιρικού Περιβάλλοντος του Ιδρύματος Ιατροβιολογικών Ερευνών της Ακαδημίας Αθηνών (2003).

Την Έδρα UNESCO για τις Φυσικές Καταστροφές στο Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών (2006).

Το Μουσείον Γεωαστροφυσικής στο Μέγαρον Σίνα του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών (2008).

Για να έχετε γρήγορη ενημέρωση παρακαλούμε στείλτε μας στο
info@ambetios.gr
ονοματεπώνυμο και e-mail δικό σας ή κάποιου μέλους της οικογένειά σας

Ο ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΣ

Η γένεση και η εξέλιξή του. Τα χαρακτηριστικά του

Άρθρο του Βλάχου Γεωργίου

Εισαγωγή

Το συγκεκριμένο άρθρο ασχολείται με το μοναχισμό, τη γένεση και εξέλιξή του, τα χαρακτηριστικά του και τις δυσκολίες των μοναχών, τα σημαντικά μοναστικά κέντρα και την προσφορά του μοναχισμού στον άνθρωπο και την Ορθοδοξία.

Η γένεση του μοναχισμού

Ο μοναχισμός σύμφωνα με τον Χ. Τζώγα είναι ένα σύστημα «διαμορφωθέν εντός των κόλπων της Εκκλησίας» το οποίο εμφανίστηκε επισήμως τον 4^ο αι., οι ρίζες του όμως ανάγονται στην αποστολική εκκλησία. Την περίοδο αυτή πολλοί πιστοί αφοσιωμένοι πλήρως στο Θεό «ασκούντες εαυτούς εις την εγκράτειαν και την προσευχήν», ζούσαν μια «αυστηρή» ζωή. Για το λόγο αυτό ονομάζονταν και ασκητές. Σύμφωνα με αυτούς η ψυχή του ανθρώπου είχε την μεγαλύτερη αξία: «τι γαρ ωφεληθήσεται άνθρωπος, εάν τον κόσμον όλον κερδήσῃ, την δε ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ». Για την επίτευξη αυτού απαιτούνταν αυτοέλεγχος, αποχωρισμός και αποταγή απ' τα εγκόσμια, αμαρτία και εξαγνισμός, στοιχεία που προσδιόρισαν τη ζωή των πρώτων χριστιανών που ήθελαν να ευχαριστούν το Θεό και είχαν επιλέξει τη μοναστική ζωή. Ως εκ τούτου οι εγκρατεῖς θεώρησαν αναγκαία την απομάκρυνση «εκ του κόσμου και τοπικῶς» και προέκυψε ο ασκητικός βίος, απ' τον οποίο προήλθε ο μοναχισμός. Οι σκληροί διωγμοί των Ρωμαίων αυτοκρατόρων κατά τα μέσα του 3^{ου} και στις αρχές του 4^{ου} αι. ήταν η βασικότερη αιτία ανάπτυξης και διαμόρφωσης του μοναχικού βίου. Πλήθος χριστιανών για να μη βασανιστούν, αλλά και να μην αρνηθούν την πίστη τους «απεσύρθησαν εις τὰς ἐρήμους», χώρους στους οποίους δεν μπορούσαν να γίνουν αντιληπτοί. Επειδή οι διωγμοί ήταν μακρόχρονοι, οι χριστιανοί παρέμειναν εκεί για μεγάλο χρονικό διάστημα επιλέγοντας τον λιτό τρόπο ζωής και τους τόπους αυτούς για μόνιμη εγκατάσταση. Γι' αυτό το λόγο παρατηρείται ότι και με το πέρας των διωγμών όχι μόνο δεν μειώθηκε ο αριθμός αυτών, αλλά αυξήθηκε.

Σημαντικά πρόσωπα στη αρχή του μοναχισμού
Πατέρας του μοναχικού βίου υπήρξε ο Μ. Αντώνιος, ο οποίος καταγόταν απ' την πόλη Κόμα της Άνω Αιγύπτου κι έζησε στην έρημο πάνω από εβδομήντα χρόνια. Η φήμη του έφτασε μέχρι το τελευταίο άκρο της ερήμου και πλήθος χριστιανών πήγαιναν κοντά του να τον ακούσουν, αλλά και να μιμηθούν το παράδειγμά του. Ωστόσο, όταν έκρινε ότι υπήρχε λόγος επέστρεψε στην κοινωνία για να ενισχύσει του πιστούς, όπως το 311 με τον διωγμό του αυτοκράτορα Μαξιμιανού στην Αίγυπτο,



καθώς και το 352 για να αποκηρύξει την αίρεση του Αρείου. Άλλο σημαντικό πρόσωπο μετά τον Μ. Αντώνιο στην ιστορία του μοναχισμού ήταν ο Παχώμιος, ο οποίος ίδρυσε στην Αίγυπτο μοναστήρια στα οποία έμειναν πολλοί ασκητές φροντίζοντας από κοινού τη συντήρησή τους, δημιουργώντας έτσι τον κοινοβιακό μοναχισμό. Θα ήταν παράλειψη να μην γίνει αναφορά στο πρόσωπο του Μ. Βασιλείου ο οποίος πέρα από τη μεγάλη του δράση, καθόρισε τους κανόνες λειτουργίας του κοινοβιακού συστήματος. **Τύποι μοναχισμού. Η εξέλιξή του**

Ο μοναχισμός απ' τη γένεσή του μέχρι την τελική του μορφή πέρασε από διάφορες φάσεις, όπως καταγράφονται παρακάτω:

Α. Η αναχωρητική ή ερημική μορφή του μοναχικού βίου.

Ο αναχωρητισμός, ως πρώτη μορφή μοναχικού βίου, γεννήθηκε στην Αίγυπτο την περίοδο των διωγμών κατά τα μέσα του 3^{ου} αι. Επί των ημερών του Μ. Αντωνίου αριθμούνταν πέντε χιλιάδες αναχωρητές στην έρημο της Νιτρίας. Ζώντας εκεί απομονωμένοι μόνο τις Κυριακές ή σε μεγάλες

γιορτές «προσήρχοντο εις το πλησιέστερον ναόν δια να συμπροσευχηθούν και να κοινωνήσουν». Σε περίπτωση ανάγκης επισκέπτονταν τον Μ. Αντώνιο να τον συμβουλευτούν. Στην έρημο φρόντιζαν οι ίδιοι για τη στέγη, την ενδυμασία, τη διατροφή και την εργασία, υποβάλλοντας τους εαυτούς τους σε αδιάκοπες στερήσεις και αusterή νηστεία, προετοιμάζοντας τους εαυτούς τους για την πρωταρχική τους ανάγκη, την προσευχή. Ωστόσο, πολλές φορές έφταναν και σε ακρότητες, όπως «εις υπέρμετρον ύπνον» για να καταπολεμήσουν τις σαρκικές επιθυμίες, ή «εκρήμνιζον εαυτούς από ψηλούς βράχους» με την πεποίθηση ότι έτσι έβρισκαν μαρτυρικό θάνατο. Ο ερημικός βίος αυτής της μορφής δεν βρισκόταν κάτω απ' τον πλήρη έλεγχο της Εκκλησίας και επειδή δεν κάλυπτε όλες τις απαιτήσεις του χριστιανικού κηρύγματος και ήταν και σκληρός, κρίθηκε ότι έπρεπε να αντικατασταθεί.

Β. Το μοναχικό σύστημα της Λαύρας

Ο όρος σημαίνει «συνοικία», η χωρίον μοναχών. Αποδόθηκε σε βυζαντινή μοναστική οργάνωση. Ο Οσίος Ιλαρίων, μαθητής του Μ. Αντωνίου, φέρνοντας την «αναχωρητική ζωή» στην Παλαιστίνη, προσέλκυσε πολλούς μοναχούς, οι οποίοι δημιούργησαν διάφορες «αποικίες μοναχών» που έλαβαν το όνομα *λαύρα*. Η πρώτη ήταν του Φαράν στην έρημο του Ιούδα, που ιδρύθηκε το 323-30 απ' τον Οσιο Χαρίωνα. Η *λαύρα* αποτελούνταν από πολλά αυτόνομα κελιά, απέχοντας το ένα απ' το άλλο έχοντας όμως κοινό ναό. Εκεί οι μοναχοί ήταν ημιερημίτες ή αναχωρήτες. Το είδος αυτό του μοναχισμού άκμασε τον 5° αι. με τους Οσίους Ευθύμιο και Σάββα. Οι μοναχοί για να γίνουν δεκτοί αρχικά περνούσαν ένα στάδιο κατάρτισης και δοκιμασίας. Το σύστημα αυτό μέσω της Παλαιστίνης διαδόθηκε και σε διάφορα μέρη της βυζαντινής αυτοκρατορίας. Με την πάροδο του χρόνου όμως ο όρος *λαύρα* κατέστη συνώνυμος της *μονής* και χρησιμοποιούνταν για να δηλώσει τις μεγάλες μονές. Έτσι για παράδειγμα στη Ρωσία *λαύρες* ονομάζονταν μόνο τέσσερις μονές: του Αγίου Σεργίου στη Μόσχα, τη *λαύρα* Πετσέρσκυ στο Κίεβο, του Αγίου Αλεξάνδρου Νέφσκυ στην Πετρούπολη και της Αναλήψεως στο Ποτσάφ της Βολυνίας. Η ονομαστότερη *λαύρα* στην Παλαιστίνη ήταν του Οσίου Σάββα στα Ιεροσόλυμα. Τέλος, με την παλαιστινικήν *λαύρα* είχε στενή συγγένεια η «σκήτη» η οποία μας φέρνει στο νου τον τρόπο ζωής που υπήρχε στην Αίγυπτο κατά τους αρχαίους χρόνους στις ερήμους της Νιτρίας και της Σκήτης, αλλά και τις σκήτες του Αγίου Όρους.

Γ. Το κοινοβιακό σύστημα

Αποτελεί εξέλιξη του προηγούμενου συστήματος με «εισηγητή» του τον Οσιο Παχώμιο. Πέρα από τα περί διοίκησης και προσευχής που χαρακτηρίζαν το «λαυρικό σύστημα», ο Οσιος Παχώμιος έθεσε υπό κοινό έλεγχο τη στέγη, την ενδυμασία, τη διατροφή και την εργασία των

μοναχών, ιδρύοντας παράλληλα την πρώτη κοινοβιακή κοινότητα το 320 «εν Ταβεννίσιδι» επί της ανατολικής όχθης του Νείλου, η δύναμη της οποίας έφτασε επί των ημερών του σε τρεις χιλιάδες μοναχούς ελεγχόμενων απ' αυτόν. Ο τρόπος αυτός και η οργάνωση της μοναστικής ζωής απ' την Αίγυπτο διαδόθηκε γρήγορα στη Μ. Ασία, στην Παλαιστίνη (με εισηγητή το Οσιο Θεοδόσιο, ο οποίος συνδύασε στοιχεία απ' το λαυρικό και κοινοβιακό σύστημα) και στις υπόλοιπες περιοχές της Ανατολής και της Δύσης. Σε γενικές γραμμές το σύστημα αυτό άμβλυσε την τραχύτητα τόσο του αναχωρητισμού όσο και του λαυρικού συστήματος και «κατέστησεν ανετώτεραν την ζωήν των μοναχών και εφικτήν την πραγμάτωσιν του μοναχικού ιδεώδους», φέρνοντας τους μοναχούς σε επαφή με τους συμμοναστές και τον «πλησίον», όρος ο οποίος άρχισε να αποτελεί το θεμέλιο λίθο της σωτηρίας για το μοναχό. Η κατεύθυνση αυτή του μοναχισμού αποτέλεσε κύριο έργο του Μ. Βασιλείου, ο οποίος ανεδείχθη ο κατεξοχήν νομοθέτης του μοναχικού βίου στην Ανατολική Εκκλησία.

Δ. Το ιδιόρρυθμον σύστημα.

Το κοινοβιακό σύστημα προϊόντος του χρόνου απέβη αυστηρότερο και απαιτητικότερο για τους μοναχούς, γεγονός που τους οδήγησε σε πολλές παρεκκλίσεις ιδιαίτερα την εποχή του Ιουστινιανού. Ωστόσο από τον 6° αι. παρατηρήθηκε χαλάρωση του μοναχικού βίου, πράγμα που οδήγησε στη δημιουργία ενός τέταρτου μοναχικού συστήματος, του «ιδιόρρυθμου». Χαρακτηριστικά αυτού η κοινή διοίκηση και η προσευχή κατά τις Κυριακές και τις μεγάλες γιορτές και εν μέρει η εργασία και η ενδυμασία.

Γεωγραφική εξάπλωση του μοναχισμού. Η Μονή Σινά

Ο μοναχικός βίος, όπως προαναφέρθηκε, ξεκίνησε απ' την Αίγυπτο, με την ανάπτυξη μεγάλων και σπουδαιών μοναστικών κέντρων στα οποία ασκήτευσαν χιλιάδες μοναχοί. Σπουδαία ήταν η Θηβαΐς, η Νιτρίς, η Σκήτη, η Ταβέννεις και το Όρος Σινά.

Απ' την Αίγυπτο ο μοναχισμός μεταφέρθηκε στην **Παλαιστίνη**. Κύριος εκπροσωπός του ήταν ο Ιλαρίωνας, ο οποίος τον καθιέρωσε στην ιδιαίτερη πατρίδα του, τη Γάζα, προσελκύοντας ταυτόχρονα το ενδιαφέρον ασκητών απ' όλες τις γωνιές της αυτοκρατορίας.

Ο μοναχικός βίος απ' την Αίγυπτο μεταφέρθηκε και στη **Συρία**. Εκεί η εξέλιξη του διαφοροποιήθηκε, γιατί δεν ίσχυαν οι διατάξεις του Οσίου Παχώμιου και του Μ. Βασιλείου, αλλά «όλως ιδιότυπος» παρουσίασε πολλές μορφές μοναχικής ζωής. Παράδειγμα αποτελούν οι «Βοσκοί» οι οποίοι περιπλανιόταν με τις αγελάδες τους στις ερήμους και τα όρη της Συρίας και οι «Εγκλειστοί», οι οποίοι κλεινόταν για πολλά χρόνια σε στενάχωρα κελιά και κινούνταν με

δυσκολία. Ωστόσο, ορισμένες τάξεις μοναχών, όπως οι *Αυδιανοί*, έπεσαν σε πλάνες και αποσχίστηκαν απ' την Εκκλησία στις αρχές του Δ' αι. Παρά τον αντιθετικό τρόπο της μοναστικής ζωής στη Συρία γεγονός είναι ότι ο μοναχικός βίος αποτέλεσε σπουδαία και μεγάλη πνευματική δύναμη της Εκκλησίας. Κατόπιν απόφασης της Δ' Οικουμενικής Συνόδου επανήλθε η «ηπία και οργανωμένη μορφή του μοναχικού βίου». Είναι γεγονός ότι και στις τρεις παραπάνω περιοχές ο μοναχικός βίος άρχισε να υποχωρεί απ' τον Ζ' αι. με τις κατακτήσεις των Αράβων. Μέσω της Καππαδοκίας και της Μ. Ασίας εξαπλώθηκε ο μοναχικός βίος και στην **Κωνσταντινούπολη**, πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας. Οι μονές της Βασιλεύουσας εξελίχτηκαν σε πνευματικά φυτώρια και απέκτησαν τόση δύναμη ώστε επηρέαζαν την πορεία των εκκλησιαστικών πραγμάτων. Άξια λόγου είναι η «Μονή των Ακοιμήτων», ιδρυθείσα το 430 απ' τον μοναχό Αλέξανδρο, που έλαβε το όνομά της από «την ακοίμητον λατρείαν» των μοναχών, αφού καθ' όλο το 24ωρο εξυμνούσαν το Θεό. Επίσης αξίζει να αναφερθεί η μονή των Στουδίου, η οποία κατέστη κέντρο της λειτουργικής αναπτύξεως της Ανατολικής Εκκλησίας.

Απ' τον Γ' αι. σε σπουδαίο μοναστικό κέντρο εξελίσσεται το **Άγιο Όρος**. Το 963 ο αυτοκράτορας Νικήφορος Φωκάς παραχώρησε στο μοναχό Αθανάσιο το δικαίωμα της ίδρυσης «μεγάλης Λαύρας», παράδειγμα το οποίο ακολούθησαν και άλλοι. Το Άγιο Όρος κατά τη μακρόχρονη ιστορία του γνώρισε όλους του τύπους και τους θεσμούς της μοναστικής ζωής και «κατέστη σύμβολο της καθολικότητας και ενότητας της Ορθοδοξίας», αποτελώντας σήμερα το μοναχικό κέντρο του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Σήμερα στο Άγιο Όρος αριθμούνται είκοσι μονές.

Στα **Μετέωρα** κατά την περίοδο της ακμής του Δεσποτάτου της Ηπείρου, κτίστηκαν επιβλητικές μονές που κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας αποτέλεσαν το στήριγμα των χριστιανών της Ηπείρου, αλλά και πνευματικό κέντρο όλης της Ελλάδας.

Στη **Μονή Σινά**, που είναι αφιερωμένη στην Αγία Αικατερίνη, της οποίας το λείψανο βρέθηκε στο συγκεκριμένο χώρο, ο μοναχισμός ανατύχθηκε από το Β' και Γ' αι. Στο χώρο προσήλθαν χριστιανοί Αιγύπτιοι, Έλληνες, Άραβες και Σύριοι, οι οποίοι προσπαθούσαν να αποφύγουν τη Ρωμαϊκή κυριαρχία. Σύμφωνα με το οδοιπορικό της Αιθιοπίας (τέλος Δ' αι.) η ησυχία ήταν ο κύριος παράγοντας προσέλευσης και αύξησης των μοναχών. Με τις επιδρομές των Σαρακενών προέκυψε η ανάγκη της αυτοπροστασίας, γι' αυτό και στα χρόνια του αυτοκράτορα Ιουστινιανού οικοδομήθηκε ισχυρό τείχος γύρω από τον λαμπρό ναό ο οποίος κτίστηκε στο σημείο στο οποίο, σύμφωνα με τις γραφές, ο Μωϋσής είδε τη «φλεγόμενη και μη καιόμενη βάτο». Η ηγουμηνία της Μονής κατόπιν περιήλθε σε σπουδαίους

άνδρες, όπως ο Αναστάσιος και γνώρισε ακμή. Με την εξάπλωση του Ισλάμ αργότερα, η γεωγραφική της θέσης την έφερε στο κέντρο του Μωαμεθανισμού. Παρά του εξισλαμισμού που επέβαλαν οι Άραβες στους χώρους που κατακτούσαν, η Μονή έτυχε ιδιαίτερης προστασίας, αριθμώντας όμως λίγους μοναχούς. Τον Γ' αι. επακολούθησαν διωγμοί των μουσουλμάνων, οι οποίοι έγιναν αισθητοί και στο Σινά. Ωστόσο, η Μονή Σινά βιώνοντας άλλοτε δύσκολες και άλλοτε πιο εύκολες καταστάσεις στο πέρασμα του χρόνου, αναδείχθηκε το σημαντικότερο, μετά τους Αγίους Τόπους, κέντρο ανάπτυξης της μοναστικής ζωής και προσκύνημα της Ορθοδοξίας. Ανήχθη σε έδρα Επισκοπής και Αρχιεπισκοπής. Σημαντικοί Αρχιεπίσκοποι θεωρούνται ο Συμεών Α' (1003-1035) και ο Συμεών Β' (1203-1223). Αξίζει επίσης να αναφερθεί ο πολύτιμος θησαυρός χειρόγραφων που βρίσκονται στη βιβλιοθήκη της Μονής.

Τα χαρακτηριστικά του μοναχικού βίου και η προσφορά του.

Μέσα από την οργάνωση του κοινοβιακού μοναχικού βίου από τον Παχώμιο και τον Μ. Βασίλειο η **μοναχική ιδιότητα** αποκτόνταν με ορισμένες προϋποθέσεις οι οποίες εξακολουθούν να ισχύουν και σήμερα. Αυτές είναι :

Α. Η τριετής δοκιμασία

Β. Η ελεύθερη βούληση της προκρίσεως του μοναχικού βίου

Γ. Η κατάλληλη ηλικία

Αφού υπάρξουν οι παραπάνω προϋποθέσεις σε ειδική πανηγυρική τελετή δίνεται από το μοναχό η τριπλή υπόσχεση : της παρθενίας, της ακτημοσύνης και της υπακοής.

Ο μοναχικός βίος αποτελεί την πραγμάτωση του ιδεώδους της χριστιανικής ζωής, σύμφωνα με τον οποίο ο μοναχός επιδιώκει να εφαρμόσει πλήρως την χριστιανική αλήθεια πολεμώντας συνεχώς την κακία και αποκόπτοντας τους δεσμούς και τις εξαρτήσεις από τον υλικό κόσμο. Φυσική εκδήλωση της αποταγής των «εγκοσμίων» αποτελούν η **παρθενία** και η **ακτημοσύνη**, τα οποία δεν αποτελούν εντολές του Θεού, αλλά «εξαιρέσεις εκ μέρους δε των μοναχών προς τον Θεόν είναι δώρα υπέρ τα οφειλόμενα προσαγόμενα». Προς την κατεύθυνση αυτή κινείται και η **ταπεινοφροσύνη**, αφού «δεν νοείται αποταγή άνευ ταπεινοφροσύνης, αλλ' ούτε μοναχική ζωή άνευ αποταγής». Η ταπείνωση επιτυγχάνεται μέσω των σωματικών κόπων.

Άλλα χαρακτηριστικά μελήματα των μοναχών αποτελούν η **υπακοή** στον ηγούμενο, παραμερίζεται ο εγωισμός, τηρείται «η τάσις προς σωτήν» εφόσον αποτελεί βασική προϋπόθεση «δια την τελείωσιν». Η τελευταία αρχή αποτελεί στοιχείο της αυτοσυγκέντρωσης και συνδέεται με την εσωτερική προσευχή, η οποία είναι ως της διαθέσεως της καρδιάς «καθ' όσον η εκφώνησις δημιουργούσα εξωτερικά ερεθίσματα είναι δυνατόν να διακόψη την προσήλωσιν εις το αντικείμενον της προσευχής».

Έχοντας τα παραπάνω υπόψη μπορούμε εύκολα να αντιληφθούμε γιατί η γαστριμαργία, η ακολασία, η φιλαργυρία, η οργή, η λύπη, η ακηδία, η κενοδοξία, και η υπερηφάνεια αποτελούν τους οκτώ θανάσιμους λογισμούς των μοναχών. Η αποφυγή αυτών επιτυγχάνεται απ' τους μοναχούς «δια της απαιθείας, του αυτοελέγχου και της αυτοανάκρισης», αφού έτσι νεκρώνονται τα πάθη που προέρχονται απ' τους παραπάνω λογισμούς. Το σημαντικότερο ωστόσο όπλο για τον μοναχό αποτελεί η προσευχή, διότι μέσω αυτής ο μοναχός βρίσκεται «εις αδιάκοπον συνάφειαν προς τον Θεόν».

Το εικοσιτετράωρο των μοναχών είναι μοιρασμένο σε τρία οκτάωρα: ένα για προσευχή, ένα για ανάπαυση και ένα για εργασία. Το τελευταίο συγκεκριμένα αποβλέπει στην εξασφάλιση μέσων συντήρησης, στη βοήθεια προς τους συνανθρώπους και επιπρόσθετα με την κόπωση του σώματος πιστεύεται ότι απομακρύνονται από τον μοναχό οι πονηρές σκέψεις. Έτσι δικαιολογείται η καθημερινή εργασία των μοναχών και η αποφυγή αργιών. Όσον αφορά τις σωματικές ενασχολήσεις, αυτές ήταν απ' τα πρώτα χρόνια και εξακολουθούν μέχρι και σήμερα να είναι ποικίλες, αφού ο Παλλάδιος κάνει λόγο για την ύπαρξη στις μονές της Αιγύπτου «ράπτας», «χαλκείς», «τέκτονες», «καμηλαρίους», «κναφείς» κ. ά. Στην Παλαιστήνη η εργασία των μοναχών αφορούσε την κατασκευή έργων χειροτεχνίας, ιδιαίτερα ζωγραφικής και ξυλογλυπτικής.

Άλλο χαρακτηριστικό που συναντούμε απ' τα πρώτα χρόνια της ύπαρξης του μοναχισμού είναι η **φιλάνθρωπία**. Απ' τον Δ' αι. τα μοναχικά κέντρα αποτέλεσαν εστίες φιλάνθρωπιας, φιλοξενίας και περίθαλψης των φτωχών και των αδυνάτων. Το δρόμο άνοιξε ο Μ. Βασίλειος και απ' την εποχή του δεν νοούνταν μοναστήρι χωρίς ξενώνα, σχολείο, νοσοκομείο. Ο ίδιος στη διδασκαλία του τόνιζε ότι για να πετύχουν σ' αυτό οι μοναχοί έπρεπε να αφήσουν τα όρη και την έρημο και να μεταβούν στις πόλεις, κοντά στους ανθρώπους αναπτύσσοντας φιλάνθρωπική δράση. Η δράση αυτή διατηρήθηκε και στα μεταγενέστερα χρόνια. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το μοναστήρι του Παντοκράτορος στην Κωνσταντινούπολη (ΙΒ' αι.) στο οποίο λειτουργούσε οργανωμένο νοσοκομείο. Ωστόσο, το στοιχείο τη φιλάνθρωπιας εξακολουθεί να υφίσταται έως και σήμερα. Μέσα στο πνεύμα της φιλάνθρωπικής δράσης εντάσσεται και το ενδιαφέρον για τον άνθρωπο, αρχή η οποία έδωσε τη δυνατότητα στην περίοδο της ελληνικής επανάστασης να βρουν πολλοί άσυλο και καταφύγιο σε μοναστήρια. Ακόμη τα μοναστήρια αποτέλεσαν κυνέλες λειτουργίας και εκμάθησης τεχνών και όλα αυτά πέραν της εξασφάλισης του βιοποριστικού συντέλεσαν στην ηθική και πνευματική στήριξη του συνανθρώπου, διατηρώντας ταυτόχρονα ακμαίο το χριστιανικό τους φρόνημα.

Τέλος αξίζει να αναφερθεί ότι σε πολλά

μοναστήρια λειτουργούσαν **κέντρα (scriptoria) αντιγραφής της Αγίας Γραφής** και των κλασικών της αρχαιότητας, σώζοντας έτσι μεγάλο μέρος των πατερικών κειμένων και της κλασικής μας κληρονομιάς. Επίσης τέχνες όπως η βυζαντινή ζωγραφική, η ποίηση, η γλυπτική και η μουσική **καλλιεργήθηκαν και άκμασαν** σε πολλά μοναστήρια (Άγιο Όρος, Αγία Αικατερίνη Σινά).

Συγγραφική δράση των μοναχών

Στα συγγράμματα των μοναχών γίνεται λόγος για τον ασκητικό βίο. Επίσης περιέχονται βιογραφίες και συλλογές αποφθεγμάτων μεγάλων ασκητών τα οποία αποτελούν λαοφιλές ανάγνωσμα για τους χριστιανούς. Οι βάσεις της ασκητικής γραμματείας τέθηκαν τον Δ' αι. απ' τον Μ. Βασίλειο, αλλά πατέρας της ασκητικής φιλολογίας θεωρείται ο Μ. Αθανάσιος που έγραψε το βίο του Μ. Αντωνίου. Στον Μακάριο τον Αιγύπτιο αποδίδονται πολλά έργα, αποφθέγματα, επιστολές κ. ά. Σπουδαίος ασκητικός συγγραφέας θεωρείται και ο **Ευάγριος ο Ποντικός**, ο οποίος μέσα απ' τα συγγράμματά του επιδιώκει την καταπολέμηση των πειρασμών. Τις αντιλήψεις του ακολουθεί και ο ασκητικός συγγραφέας **Νείλος ο Ασκητής**, αλλά και ο επίσκοπος Ηλείου **Διάδοχος** κατά τα μέσα του Ε' αι. αλλά με κοσμικότερες αντιλήψεις. Σημαντική μορφή είναι και ο **Ισιδώρος ο Πηλουσιώτης** του οποίου σώζονται πάνω από 2.000 επιστολές στις οποίες κάνει λόγο για το ήθος. Με ασκητικά θέματα ασχολήθηκε και ο **Ζωσιμάς** κατά τον Στ' αι. του οποίου την προφορική διδασκαλία συγκέντρωσε σε κεφάλαια ο **Δωρόθεος**. Σημαντική θεωρείται και η προσφορά του **Βαρσανούφιου** απ' την Αίγυπτο, ο οποίος ασχολήθηκε με την καλλιέργεια της συνειδήσεως του εσωτερικού του ανθρώπου. Άλλες σημαντικές μορφές ήταν ο **Συμεών ο νέος Στυλίτης**, ο **Ιωάννης εκ Καρπάθου**, ο **Θαλάσσιος** ηγούμενος μονής στη Λιβύη που μίλησε για την αξία της εγκράτειας, ο **Αντίοχος** και ο **Ιωάννης ο Σιναΐτης**, ο οποίος με το σύγγραμμά του «Κλίμαξ» παριστά την πνευματική κλίμακα της αρετής, μέσω της οποίας ο άνθρωπος μπορεί να φτάσει στην τελειότητα.

Συμπερασματικά και λαμβάνοντας υπόψη αυτά που αναφέρθηκαν παραπάνω, αλλά και τις πολλές δυσκολίες που αντιμετώπιζε ο μοναχικός βίος, μπορεί να ειπωθεί ότι η προσφορά των μοναχών είναι πάρα πολύ μεγάλη τόσο στην Ορθοδοξία όσο και στον απλό άνθρωπο.

Βιβλιογραφία

Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια -Αθ. Αρβανίτης, «Αντώνιος», τόμος 2ος, σ.σ. 965-976

-Ευαγγ. Θεοδώρου, «Λαύρα», τόμος 8ος, σ.σ. 154-155

-Χαρ. Τζώγας, «Μοναχισμός» και «Μοναχών τάξεις», τόμος 9ος, σ.σ. 18-39

-Νικ. Τζιράκης, «Σινά», τόμος 11ος, σ.σ. 166-180
Θρησκευτικά Γ' Γυμνασίου, *Θέματα από την ιστορία της Εκκλησίας*, σ.σ. 65-67.

Θησκευτικά Β' Λυκείου, *Χριστιανισμός και Θρησκευτά*, σ.σ. 124-132.

ΣΠΑΣΜΕΝΟΙ ΚΡΙΚΟΙ

Το κουδούνι του σχολείου μόλις είχε χτυπήσει για διάλειμμα. Οι μαθητές ενός επαρχιακού Γυμνασίου πετάχτηκαν από τις τάξεις τους σαν ένα πολύβουο μελισσολόι, που ξεχύνεται από την κυψέλη του, ανυπόμονο να χαρεί τη φύση και τη ζωή. Το προαύλιο τώρα αντηχούσε, στέναζε πες καλύτερα, από τις φωνές και τα τρεχάματα των παιδιών.

Ο Διευθυντής στο γραφείο του κοίταζε την αλληλογραφία, που είχε φέρει πριν από λίγο ο ταχυδρομικός διανομέας. Τον διέκοψαν όμως μερικοί μαθητές, που ήρθαν να ζητήσουν έντυπα δικαιολογητικά για τις απουσίες τους. Εκείνη τη στιγμή χτύπησε το τηλέφωνο. Στην άλλη άκρη του συρματος ήταν η μητέρα μιας μαθήτριας. Ζήτησε συγνώμη για την ενόχληση, όπως είπε. Δεν ευκαιρούσε να έρθει στο σχολείο. Πήρε για να δικαιολογήσει τη κόρη της, που μίλησε χθες με αναίδεια στην καθηγήτριά της.

Δεν έφταιγε το παιδί, έλεγε...

Ξάφνου, ένας μαθητής της πρώτης τάξης, ο Άγγελος Α., όρμησε σαν σίφουνας στο Γραφείο. Αναστατωμένος, γεμάτος θυμό. Τα μάτια του πήγαιναν να βγουν έξω, το πρόσωπό του αναποκοκκινισμένο πετούσε φωτιές. Έτρεμε ολόκληρος. Σπρώχνοντας τα άλλα παιδιά, που ήταν στο γραφείο, πλησίασε το Διευθυντή φωνάζοντας:

-Κύριε Διευθυντή! Διώξτε την! Αυτήνε εκεί! Δε τη θέλω! Να φύγει! Διώξτε την! Να τηλεφωνήσω στον πατέρα μου να 'ρθει να τη διώξει! Δε θέλω να τη δω! Να φύγει!

-Πιο σιγά, παιδί μου. Μη φωνάζεις. Ποια είναι αυτή;

-Εκείνη κει! Να φύγει! Δε τη θέλω! Επέμενε να λέει ο μικρός.

Ο Διευθυντής κοίταξε από το παράθυρο. Στο προαύλιο στεκόταν μια Κυρία. Νέα, γύρω στα τριάντα, ψηλόκορμη, αεράτη, με μαύρα μαλλιά, όμορφη, ντυμένη με την τελευταία λέξη της μόδας.

Ο μικρός ξανάρχισε:

Λέει πως είναι η μητέρα μου! Εγώ δε την ξέρω! Να φύγει! Να τηλεφωνήσω στον πατέρα μου να τη διώξει!..

Ο Διευθυντής έκανε νόημα στους άλλους μαθητές να περάσουν έξω.

-Για κάθισε Άγγελε, του είπε. Μην κάνεις έτσι. Ο πατέρας σου είναι στη δουλειά, το βρίσκεις σωστό να τον αναστατώσεις. Να κλείσει το



μαγαζί
και να
'ρθει να
μαλώνει
μπροστά στους
συμμαθητές σου.
Θα της πω να φύγει. Μη
βγαίνεις έξω.

Ο μικρός φάνηκε να το σκέπτεται. Και ησύχασε. Πέρασαν λίγα ακόμη λεπτά. Στο μεταξύ χτύπησε το κουδούνι. Ο μικρός σηκώθηκε και τράβηξε για την τάξη του. Σε λίγο το προαύλιο είχε νεκρωθεί. Ο Διευθυντής έμεινε τώρα μόνος του. Προσπάθησε να βάλει σε κάποια τάξη τις σκέψεις και τα συναισθήματά του. Ήταν συγκλονισμένος.

Δεν πρόλαβε όμως να σκεφθεί κάτι, γιατί αμέσως σχεδόν ακουστήκαν χτυπήματα στην πόρτα. Ήταν η κυρία, που είχε δει προηγουμένως στο προαύλιο.

Συστήθηκε ως η μάνα του Άγγελου κι έπιασε να λέει με φωνή που έτρεμε:

-Με συγχωρείτε, κύριε Γυμνασιάρχα, που σας απασχολώ. Είναι παιδί μου ο Άγγελος. Το πρώτο μου παιδί. Βέβαια, χωρίσαμε με τον άνδρα μου. Έχω όμως το δικαίωμα να βλέπω τα παιδιά μου. Είναι απόφαση του δικαστηρίου. Γιατί μου στερούνε αυτό το δικαίωμα; Είμαι μάνα του, το αγαπώ το παιδί μου. Γιατί με αποφεύγει; Τι του έκανα;

Τα μάτια της είχαν βουρκώσει. Με δυσκολία συγκρατούσε τα δάκρυά της. Έβγαλε ένα μαντηλάκι από τη τσάντα της.

-Καθίστε κυρία μου, της είπε ο Διευθυντής. Σε τι μπορώ να σας βοηθήσω;

-Να πείτε στον Άγγελο, πως τον αγαπώ, είναι παιδί μου. Γιατί δε με θέλει; Τι του έκανα;

-Τι του κάνατε... αναρωτήθηκε εκείνος κουνώντας ελαφρά το κεφάλι του. τέλος πάντων. Σας καταλαβαίνω, κυρία μου. Θα δω τον Άγγελο κάποια άλλη ώρα και θα μιλήσουμε. Δεν είμαι σίγουρος πως θα τον πείσω. Αν τον βλέπατε προηγουμένως...

-Το είδα. Κάνετε όμως κάτι σας παρακαλώ πολύ. Χαιρέτησε και έφυγε.

-Δεν έχει κανένα δικαίωμα αυτή η «κυρία να αναστατώνει τα παιδιά μου στο σχολείο, ξέσπασε ο πατέρας του Άγγελου, που κατέφθασε την άλλη μέρα πρωί-πρωί. Και συνέχισε σε έντονο ύφος,

λες κι είχε μπροστά του την κατηγορούμενη:- Δεν είναι μάνα αυτή. Εγκατέλειψε τα παιδιά της και τον άντρα της. σηκώθηκε και έφυγε από το σπίτι της και τραβιότανε με τον αγαπητικό της στην Αθήνα. Το λέει και η απόφαση του δικαστηρίου. Να σας τη διαβάσω.

Έβγαλε από την τσέπη του μερικές φωτοτυπίες. -Δεν χρειάζεται, έσπευσε να πει ο Διευθυντής. Σας πιστεύω.

-Οχι, όχι! Πρέπει να μ' ακούσετε...

Βρήκε το σημείο που ήθελε κι άρχισε να διαβάζει τονίζοντας μία- μία τις λέξεις: «η έγγαμη συμβίωση των διαδίκων δεν υπήρξε αρχήθεν αρμονική, διασπάστηκε δε οριστικώς τον Ιούνιο του 1985, όταν η εναγομένη εγκατέλειψε τη συζυγική της κατοικία και εγκαταστάθηκε στην Αθήνα σε άγνωστη στο σύζυγό της διεύθυνση, όπου συζούσε παράνομα με τον εραστή της, εργαζόμενη συγχρόνως σε διάφορα νυκτερινά ύποπτου προελεύσεως κέντρα (μπαρ κλπ.) χωρίς να δεικνύει ενδιαφέρον για τα τέκνα της. Έχει όμως το δικαίωμα να βλέπει τα παιδιά της, το διέκοψε ο Διευθυντής.

-Δεν το αρνούμαι. Οχι όμως όποτε της αρέσει. Το λέει καθαρά η απόφαση του δικαστηρίου. Ορίστε: «το δικαστήριο ρυθμίζει το δικαίωμα επικοινωνίας της εναγομένης με τα ανήλικα τέκνα της, Αγγελο, Αθανάσιο και Μαριλένα και ορίζει ότι αυτή έχει δικαίωμα επικοινωνίας μαζί τους κάθε Σάββατο από της 10^{ης} πρωινής μέχρι της 6^{ης} απογευματινής.

Πήρε μια μικρή ανάσα και συνέχισε: -Έπειτα, είναι και το άλλο: δε θέλουνε τα παιδιά να τη δούνε στα μάτια τους. Ούτε να την ακούσουνε.

Εκείνη τη στιγμή ήρθε στο Γραφείο η καθηγήτρια των Γαλλικών, που εφημέρευε στο κεντρικό προαύλιο. Την ακολουθούσε ένας μαθητής.

-Κύριε Διευθυντά, ο Ακριβόπουλος μπήκε στην τάξη του Β2 κι όταν οι επιμελητές του είπαν να βγει έξω, αυτός άρχισε να τους βρίζει άσχημα. Δεν μπορώ να σας πω τι έλεγε.

-Γιατί Ακριβόπουλε;

Εκείνος δεν απάντησε.

-Να έρθεις αύριο με τον πατέρα σου!

-Δεν έχω πατέρα, μουρμούρισε εξακολουθώντας να κοιτάζει κάτω.

-Ε, τότε με τη μάνα σου...

Ο μικρός σηκωσε τα μάτια, κοίταξε τον Διευθυντή, σα να ήθελε κάτι να του πει. Πέρασαν μερικά δευτερόλεπτα. Και ξαφνικά έβαλε τα κλάματα.

Η ατμόσφαιρα πάγωσε.

Η υποδιευθύντρια πήρε ένα χαρτί κι έπιασε κάτι να γράφει. Ύστερα, το έσπρωξε προς το μέρος του Διευθυντή. Εκείνος διάβασε: είναι χωρισμένοι οι γονείς του. Μένει με τη γιαγιά του.

Ο πατέρας του Αγγελου στεκόταν αμήχανος. Με

φανερή έκπληξη παρακολουθούσε τα όσα συνέβαιναν. Στο πρόσωπό του διέκρινες τώρα μια ξαφνική ταραχή...

-Εμένα με συγχωρείτε, είπε σπάζοντας τη σιωπή. Πρέπει να φύγω. Έχω το μαγαζί κλειστό. Όπως είπαμε, κύριε Γυμνασιάρχα.

Το περιστατικό με τον Αγγελο τον είχε κυριολεκτικά αναστατώσει. Πρώτη φορά στα 32 χρόνια της εκπαιδευτικής του ζωής βρέθηκε μπροστά σε μια τέτοια σκηνή: Έξαλλος ο μικρός μαθητής με κατακόκκινο πρόσωπο και αναμμένα μάτια, που τόξευαν μίσος εναντίον της μάνας του...

Όσο κι αν πάσχιζε, δε μπορούσε να το ξεχάσει. Όλη μέρα εκεί κλωθογύριζε ο νους του. Το βράδυ, είπε να διορθώσει μερικές εκθέσεις. Ήταν από ένα τμήμα της Δεύτερης τάξης, είχε σκοπό, στο αυριανό μάθημα, να τους ανακοινώσει το αποτέλεσμα. Έπειτα, ήθελε λίγο ν' αλλάξει ψυχική διάθεση, να φύγει το μυαλό του από κάποιες μελαγχολικές σκέψεις, να απασχοληθεί με κάτι διαφορετικό, πιο ξεκούραστο. Είχε φτάσει στην προτελευταία έκθεση. Ήταν μιας μαθήτριας. Έριξε μια γρήγορη ματιά, όπως συνηθίζει, πριν ακολουθήσει η προσεχτική διόρθωση. Από τις πρώτες γραμμές όμως ήρθε το ξάφνιασμα. Τούτη η έκθεση ήταν αλλιώτικη από τις άλλες. Όσο προχωρούσε στην ανάγνωση, το πρόσωπό του άλλαζε έκφραση. Την αρχική απορία και έκπληξη είχε τώρα διαδεχθεί η συγκίνηση και ο προβληματισμός. Το θέμα ήταν: «Η οικογένειά μας». Να τι έγραφε η μαθήτρια: «Η δική μας οικογένεια είναι η μητέρα μου κι εγώ. Πατέρα δεν έχω. Οχι, δεν πέθανε. Δηλαδή, είναι σαν πεθαμένος, αφού δεν τον βλέπουμε. Μου λένε πως ζει στην Αθήνα. Μας άφησε και έφυγε. Ήμουν πολύ μικρή, δεν τον καλοθυμάμαι. Αν με ρωτούσατε αν τον αγαπώ, τι να σας πω, Μάλλον όχι. Ήθελα όμως να τον έβλεπα. Να τον μαλώσω, που άφησε τη μάνα μου και πήγε μ' άλλη γυναίκα. Ίσως μπορέσω και τον πείσω, να γυρίσει κοντά μας, στο σπίτι μας. Μπορεί, που ξέρετε... ε, τότε, αλήθεια σας λέω, θα τα ξεχνούσα όλα. Και θα τον αγαπούσα, όπως και πρώτα. Μα πάλι, τι λέω; Αυτό φαίνεται σαν όνειρο. Αλλά, σκέφτομαι, μήπως και τα όνειρα δε βγαίνουνε καμιά φορά αληθινά; Φοβάμαι όμως μη παρασύρθηκα και βγήκα έξω από το θέμα. Με συγχωρείτε, Κύριε».

Σηκώθηκε κι άρχισε να βηματίζει πέρα- δώθε στο γραφείο. Ούτε και κατάλαβε τη γυναίκα του που μπήκε σε κάποια στιγμή. Ήταν σχεδόν αφηρημένος...

Έπρεπε λοιπόν κάτι να κάνει στο σχολείο του. Πέρα, βέβαια, από την υπόσχεση που είχε δώσει στη μητέρα του Αγγελου. Κάτι για όλα τα παιδιά που βρίσκονταν στην ίδια κατάσταση. Τι ακριβώς δεν ήξερε. Δε μπορούσε τώρα να σκεφθεί. Ίσως αύριο που θα ξημέρωνε μια καινούργια μέρα. Και η ζωή συνεχίζεται...